

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Parallela Geographica Italiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

§. 3. Descriptio Geographica Siciliae iuxta recentem diuisionem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13120

Civitas Vecchia, Viterbium, Niceam, Villamfrancam, Augustam in Sicilia, ac demum concedente Carolo V. anno 1530. in hanc Insulam Melitam, eâ lege vt se clientes eius profiterentur, oblato quotannis Falcone Siciliae Proregi. Concesserat eis quoque Tripolim Barbariae, sed hanc perdidere anno 1551.

Reditus ordinis est tercenties mille aurei extra praedas, & spolia Turcarum; Magister sexaginta millia aureorum sibi seponit. Quinque triremes *des Galeres*, semper armatas habent, in singulis 100. milites, & 20. Equites, sed in Praetoriana 30. Equites numerantur. Insula diligenter seruatur, & ab eâ fædè semel repulsus Ottomanus, non facîle eius inuadendæ consilium capiet.

N V M. 6. De Insula Gaudio, Gozo.

Huius Insulae *longitudo* est 20. millium, *latitudo* vndecim, ex recenti mensurâ; nam antea ei *longitudinis* tribuebantur octo millia passuum, *latitudinis* quinque. *Ambitus* 30. de Ambitu noluit pronuciare qui hanc dimensus est.

Aëris purissimi est, iugibus aquis abundat, & culta multos fructus, & suauissimos reddit. In eâ Falcones optimi capiuntur in editâ rupe.

Capta est à Turcis Melitam obsidentibus, qui ex eâ septem millia captiuorum abduxerunt: nunc in ea quinque millia capitum numerantur. Huius Insulae Principem se Magister appellat, & ad hanc regendam tertio quoque anno praefectum mittit. Indigenæ omnes loquuntur Arabicè, omnes Christireligionem profitentur, & Equitibus addictissimi sunt.

§. 3. *Descriptio Geographica Siciliae iuxta recentem diuisionem.*

DIVIDITVR nunc Sicilia in tres valles, siue ditiones, *Demonia*, *Neto*, & *Mazara*, de quarum nominibus supra egimus. Earum autem hi termini sunt. Demonam, vbi Messana, distinguunt Fl. Himeræ Borealis, vulgè *Termini*, & *Iaretta*, olim Simethus aut Terias, vt praemonuimus in Vetere. Vallis Nectina *di Neto*, aut *Noto*, iacet inter praedictum *Iaretta*, & Himeram Australem, seu *Gelam*, hodie *Salfo*. Quod superest, Mazaranae valli, *di Mazara* contribuitur.

Parall. Geogr. Tom. II.

K K K k k k

NVM. I. De Valle Nemorensi, seu Demone, Valli di Demona,
aut di Demini.

VR- Thermæ: Terme, vbi Balneorum vëstigia:
BES Rocella: Rocchiella, statio non incommoda, & arx.
CEPHALÆDA, & Ciphalædium: Cifalu, ciuitas Episco-
VAL- palis vbi Ecclesia ditissima, quam Rex Rogerius con-
LIS didit & ditauit: eius ager pulcherrimus esset, nisi aquis
marinis sæpe tegeretur.
DE- Tusa: Tosa, oppidum non procul à mari, ad littus autem
MO- arx cognominis, frumenti nobile emporium est.
NÆ Cardonia: Cardonia, condita in ruinis antiquæ Halesæ.
AD Rosa Marina: Rosa Marina, castrum ad Fl. cognominem.
MA- PACTÆ: Patti, ciuitas Episcopalis, vnde finis nomen
RE traxit; hîc clauditur territorium Mamertinum, seu
Messanense.
TYR- Tyndarida: Tyndaro, rudera tantùm vrbs, vbi nundinæ
RHE- quorannis mense Septembri celebrantur.
NVM. MILATIVM: Milazzo, olim Mylæ, oppidum perue-
tustum, in regione feraci quæ vulgò dicitur Nutrix
Messanæ.

VR- PHARVS: Faro, seu Capo del Faro, Promontorium olim
BES Pelorum, vbi minima freti distantia, è regione Scyl-
VAL- lei Schiglio.
LIS MESSANA Messina, nobis Messine, cum portu commo-
DE- diſſimo, & capaciſſimo in freto Siculo figuræ oblon-
MO- gioris ob montes quibus premitur; suburbia sic pro-
NÆ ducit pagorum in morem, vt vna platea ad 12. millia
passuum porrigatur, vnde accersuntur milites ad fu-
bitas Turcarum irruptiones, & exscensiones: omnes
illos pagos vocant de la Furias, & aliquando ad decem
armatorum millia ex iis Messanam accurrunt. Sum-
mus vrbs magistratus Stratigos dicitur, qui ex legi-
bus non potest esse indigena; de eo supra egimus in
Historicis. In huius agro Mori plurimæ, quare hinc
multùm ferici effertur. Ciuitas munita est 4. castel-

LE ROYAUME
DE
SICILE

LA MER DE
TOSCANE

ona,
Episco-
us con-
si aquis
autem
alesz.
minem.
nomen
m, feu
andina
perue-
Nutrix
olim
Scyl-
mmo-
oblon-
c pro-
millia
ad fu-
omnes
decem
Sum-
x legi-
nus in
e hinc
castel-

A D

lis, 14. aggeribus. Visitur hinc Bibliotheca librorum MSS. Constantini Lascaris, quam moriens urbi legavit. Iactant & Mamertini Epistolam B. V. ad se misissam. Hinc quoque Antonellus Mamertinus pictor colores oleo primus diluere docuit.

M A-

TAVROMINIVM: *Taormia*, celso in colle collocatum oppidum.

Schixon: *Schiso*, arx in Promontorio, ubi olim sita erat urbs Naxus.

R E

Caltabianum: *Caltabiano*, non procul à littore conditum à Sarracenis oppidulum.

Sinus S. Theclæ: *Golfo di Santa Tecla*, regendis navibus opportunus in Ionio mari tempestate iactans.

I O-

CATANA: *Catano*, nobis *Catane*, ab unâ parte mari alluitur, ab alterâ vergit ad radices Æthnæ. Eversa est à Friderico II. restituta est ab Aragoniis, à Carolo V. mœnibus, & propugnaculis cincta. Academiam illustrem habet ubi vigent iura Pontificum, & Cæsareum. Portus eius plenus aspicitur grandibus lapidibus. Ager eius mirè ferax, quia cineribus Æthnæ montis dicitur fecundari. Obnoxia est civitas eruptionibus Æthnæ, sed remedium habet potentissimum velum S. Agathæ, quod obiectum ignis furoribus sæpe eos reddidit innoxios.

NIVM

OPPI-

Rupes Camastris: *Motta Camastri*, in editis collibus situm oppidulum.

D A-

Crassa lingua: *Lingua Grossa*, sub radicibus Æthnæ oppidulum, sic dictum ob duram, & rusticam Siculi sermonis pronunciationem.

&

Castrum Leonis: *Castiglione*, ubi arx vetusta ex quadrato lapidibus non inconcinna.

L O-

Franca Villa: *Franca-Villa*, cuius fit mentio Guiljelmi primi Siciliæ Regis temporibus, Vicecomitatus titulo insignita superiori sæculo.

Auricella: *Rocella*, oppidulum Mediterraneum ad disiectum alterius in littore.

- RANDATIVM**: *Randazzo*, nouum oppidum, sed ingens, nobile, locuples, & muris eximiis cinctum.
- CA** **Cœnobium S. Mariæ cognomento Maniacis**: *S. Mariæ Abbatia*, conditum anno 1182. à Margaritâ Siciliae Reginâ prioris Guilelmi vxore, & posterioris matris, permittente Pontifice Clemente, in eo loco qui dicebatur Maniacis.
- ME** **MANIACIVM**: *Maniaci*, conditum oppidum à Georgio Maniacio Siciliae Præfecto anno 932. cum hîc grandi clade Sarracenos attriuiſſet; nunc iacet in ruinis, sed eius rudera *Casilinus Casilino* dicuntur, ait Fazellus.
- DI** **Brontes**: *Bronti*, recens oppidulum ad radices Æthnæ. **Adranum**: *Aderno*, malè in Tabulis *Aterno*, oppidum peruetustum; eius amplitudinem rudera sat eloquuntur.
- DI** **Paternium, seu Paternio**: *Paterno*, oppidum conditum sub Æthnâ monte à Rogerio Siciliae Comite.
- CENTVRIPE**: *Centorue*, sub Sarracenis, & Normannis etiam floruit: sed à Friderico II. excisa est 1233. & ex eius ruina Augusta surrexit.
- TER** **Mascaris**: *Mascari*, item ad radices Æthnæ montis, vbi urbem Æthnam olim fuisse volunt.
- Rupes S. Anastasiæ**: *La Motta*, olim arx permunita in rupe præcelsâ, vnde prospectus datur iucundissimus in agros Catanenses, & Leontinos.
- RA** **TROYNA**: *Traina*, in colle edito sita, quam Fazellus putat olim dictam Traianopolim: fuit Regum olim sedes, & sedes Episcopalis Cephalædium translata, aut Messanam. Hîc sacellum exiguum, quod non licet subire mulieribus, quod Urbanus I V. Pontifex in eo sacrum fecerit.
- NEA** **Eubuli**: *Eubuli*, cœnobium à Rogerio conditum, quia hîc consilium cepisset Troynæ obsidendæ, quam & cepit.
- Gaglianum**: *Gagliano*, munitissimum oppidum in rupe, Vicecomitatus caput.
- Rupes, seu Rocca Serlonis**: *Sarno*, sic dicta à Serlone

- nepote Rogerij, quem Sarraceni hinc occidere.
 Ciramis: *Cirami*, quondam pagus Capitij, nunc oppidum.
- VAL- CAPITIVM: *Capizzi*, perantiquum oppidum, à Tullio Capitina dicitur.
- LIS NICOSINVM: *Nicosia*, populosum, & ingens oppidum, ubi habitarunt promiscuè Galli, & Longobardi; quare etiamnum in linguâ indigenarum reperiuntur vestigia Longobardici, Gallique sermonis, Adiacet ab Occidente nobilis Salina cognominis.
- DE- Spirlinga: *Spirlinga*, arx munitissima in rupe, quæ sola in Vesperas Siculas non consentit.
- MO- Rayhalionis oppidum: *Castro Reioanne*, à Sarracenis conditum, destructum à Friderico I. ob Francisci Vintemilij rebellionem.
- NÆ } Gangis: *Gangi*, oppidum novum: & infra Gangis Vetus, dirutum in rebellionem Francisci Vintemilij. In huius ruinis conditum cœnobium S. Benedicti.
- seu } Giracis: *Gerace*, oppidum Sarracenorum: Marchionatus caput.
- Politivm: *Polizzi*, oppidum novum, sed ingens & locuples reliquiis S. Gandulphi illustratum, atque miraculis; conditum à Rogerio Comite Siciliæ. Situm est in monte Madonia, de quo mox.
- NE- Ifnellus: *Asnello*.
- MO- Bonuicinus: *Bonuicino*, arx.
- REN- Colifanus, Sarracenis Yholifanus: *Colifano*, Comitatus, ubi lapicidina iaspidis, & porphyretica. Indigenæ ostendunt cadaver antiquæ urbis quam appellare non possunt. Regio Bayharina dicitur.
- SIS } Graterium: *Gyateri*, oppidum Beryllo lapide celebre.
- Castellum bonum: *Castro Buono*, oppidum nobile.
- Cœnobium S. Anastasiæ: *Sant-Anastasia*, à Rogerio Rege fundatum.
- S. Maurus: *S. Mauro*.

- Castellucium: *Castelluzzo*.
- Misistratum: *Mistreta*, vbi ædes D. Catharinæ, ad quam multa antiquitatis monumenta, olim Amestrata.
- Millitellus: *Millitello*, recens oppidum.
- de la Turturiticium: *Turturizzo*, in valle profundâ, clarum variis opificibus, sed maximè ferrariis & campanariis.
- Vallée Castania: *Castagna*, oppidum ab annis trecentis ex multis pagis conflatum.
- de De- Sanctus Angelus: *Sant-Angelo*, oppidum ex duobus pagis Sarracenis coactum, vt gratiam haberet Rex S. Michaëli, cuius ope hîc vicerat Sarracenos.
- mona. Castrum Regale: nunc *lo Castro*, & *Castro-real*, ingens castrum in rupe prærupta, à Friderico II. ex multis pagis confectum.
- Mons fortis: *Monforte*, in colle à prædicto Friderico conditus.
- Rametta: *Rametta*, oppidum in editâ rupe naturâ munitissimum.

- MON-
TES
- SICI-
LIÆ
- IN
- VAL-
- LE
- DE-
- MO-
- NA.
- ÆTHNA: *Monte Gibello*, nobis *le Mont Gibel*, altissimus, & in vertice semper obductus niuibus. Eius ambitus est 70. mil. pas. In eo multum croci gignitur, item & Rhabarbarum austerissimum: pars eius Australis vitibus confita est, Borealis nemoribus obducta, in eo nihil incultum, nisi aliquot riui, incendiorum tristissima argumenta. De recentibus eruditionibus legatur Fazellus.
- HERÆI MONTES, cuius pars editissima dicitur *Artesino*: de his in Antiquâ: promouentur autem in vallem Neetinam.
- NAMARINUS: *Monti di Namari*, olim Neptunius, & Polorus.
- STVDERIUS: *Monti di Studeri*, pars Neptunij.
- MADONIA: *Madoni*, maximam anni partem niuibus obductus altissimus montium Siciliae, atque latissimus post Æthnam. Herbae eius in primis salutare & pecori, & hominibus.

	IN MA.	TERMINVS: <i>Termini</i> , limes Occidentalis vallis Nemorensis, olim Himeræ Borealis.
	RE	Pollinus: <i>Pollina</i> , olim Monalus.
FLV-VII		Furianus: <i>Furiano</i> .
	TYR.	Ros-Martinus: <i>Rosmarino</i> , olim Chidas, qui Troynam <i>Traina</i> recipit.
VAL-LIS	RHE.	Oliuerius: <i>Oliuero</i> , olim Helicon.
		Fluius Castræ Regalis: <i>Fiume de Castro Reale</i> , olim Longanus.
DE-MO-NÆ	NVM.	Nucetus: <i>Nuciti</i> , olim Facelinus, seu Melas.
	IN MA.	IARETTA: <i>Iaretta</i> , de quo in Antiqua, nunc separat vallē Demonam à Neetinā à meridie.
CADEN-TES	RE	Iudicellus: <i>Iudicello</i> , ex radice Æthnæ profluens.
	IO.	CANTERA: <i>Cantera</i> , Randatium oppidum aluens, & aliquot fluuiolis tumens, olim Taurominius.
	NIVM.	Muniuffus: <i>Muniuffi</i> .
		Nifis: <i>Nifi</i> .

NVM. 2. De Valle Neetinā, Valli di Nêto, seu Noto.

LO-CA		Pachinus Pro. <i>Capo Pessaro</i> .
		Vindicaris: <i>Vindicari</i> .
MARITIMA		Falconaria: <i>Falconara</i> , ad ostium Fl. cognominis.
		Iasibilis: <i>Iasibili</i> , ad fluuij quoque cognominis ostium.
VAL-LIS		SYRACVSÆ: <i>Syracosa</i> , Hispanis vulgò <i>Sarragossa</i> , nomina sua huic indere cupientibus. Nunc tota est compacta in Insulam Ortygiam, ait Fazellus, vndique mari eluta cum duplici portu <i>Porto Maggiore</i> , & <i>Picciola</i> , cum vnicâ portâ ad Isthmum, vbi & duo excitata sunt propugnacula. Chersonesus ipsa in mare porrecta Insulæ formam effingit, in vertice habet arcem <i>Maniacis</i> dictam, & scopulis vnde quaque munitur. Nunc deficientibus colonis vrbs ipsa quoque deficit in dies.
NEETINÆ AD MARE		Manglefia Peninsula: <i>Isola delli Manglefi</i> .
		AVGVSTA: <i>Augusta</i> , condita à Friderico II. recipit equi-

I O-
NIVM. } equites S. Ioan. Hierosolym itani, qui hinc in Meli-
tam transferunt.
Bruca: *Bruca*, in eadem Peninsulâ cum Augustâ.

L O-
C A-
M A-
RITI-
M A-
V A L-
L I S-
N E E-
T I-
N Æ-
A D-
M A-
R E-
A F R I-
C V M. } MOTYA: *Motya*, vrbs amplissima condita in Promonto-
rio Pachyno; Fazellus tamen urbem prostratam vo-
cat, & cadauer vrbs.

Palori Portus: *Porto Paloro*, statio non illepidâ soluen-
tibus è Melita.

Ficallum: *Ficallo*.

Fanum S Petri: *San-Petro*.

LONGOBARDVM, aliter Inyctum: *Longobardo*, vetusta
vrbs, & olim Regia.

CAMERINA: *Camarana*, planè deserta est, & magnæ vr-
bis vestigia ostentat.

TERRA NOVA: *Terra Noua*, ad ostia Fl. cognominis, vrbs
Dipolis superstructa antiquæ vrbs ruderibus, Mar-
chionatus tempore Fazelli, nunc Ducatus.

Falconaria: *Falconara*.

Iudaica: *Iudica*, euerfa funditus à Rogerio: ad hanc si-
tam fuisse Hyblam putat Fazellus.

V R-
B E S } RAYALBVTVM: *Rayalbuto*, seu *Rechalbuto*, oppidum Sa-
racenicum, sic dictum quasi *Casa Butach*, concessum à
Rogerio Episcopo Messanenfi, incensum à Centuri-
pinis anno 1261. rebellibus, sed reparatum est anno se-
quenti, nuncque lautum oppidum est, & frumenti
Mediterraneum emporium.

& } AGYRE: *Agyrone*, seu *San-Philippo d' Agirode*, sic dictum
à metallicis argenti. Colitur hîc S. Philippus Byzanti-
nus, & multos energumenos sanat.

Afforum: *Afforo*, ad Fl. cognominem, qui tamen in Ta-
bulis dicitur *Distaino*, Comitatus illustris est caput.

M I-
Taus Arx: *Castro Taus*, oppidum Saracenorum, cuius
rudera tantùm visuntur, vnde fons effunditur caput
fluviorum Chryse & Tiræ.

N O-
Calatasibetha: *Calatasibetha*, Saraceni nominis mons
& oppidum, vbi ædes S. Petri: inde Rogerius obse-
dit Ennam.

- ENNA: *Enna*, aliter *Castro Ianni*, in excelso monte, & vndique prærupto; totius Siciliæ umbilicus. In eâ hæsit diu Fridericus II. Cuius arx etiamnum extat.
- RA *Ætate Martini Siciliæ Regis multum crevit, cum incolæ pagorum ad rebelles pertinentium in eam cõmigrare iussi sunt: ab eâ non procul montes ex fale natiuo, & cum excinditur succrescente 10. mil. pas. in Boream ab Ennâ, dicti Salinæ Ennenses.*
- LO- *Petra Sciffa: Petra Tagliata* arx, à quâ non procul celebre Monasterium S. Benedicti à *Fundito* dictum.
- CA *A Y D V N V M: Aiduni*, oppidum Longobardorum, qui tempore Normannorum cum Rogerio transferunt, & deuicerunt Saracenos. Condiderunt hanc urbem in edito colle, cui tota Catanensis planities subest, & adhuc vestigia antiqui sermonis seruat.
- ME- *Ciratella: Citatella*, urbis magnæ ruinæ, vbi & Theatri quadrati reliquiæ: Fazellus dubitat an sit vetus Herbita.
- DI- *Platia Noua & Vetus: Piazza*, populi frequentiam clarum est Nouum oppidum, & scatens fontibus. Conditum Vetus à Longobardis qui appulere cum Normannis: dirutum est ob rebellionem à Guilelmo I. Rege Siciliæ, eiusque loco Nouum conditum est.
- TER- *Yhanceria: Yhanceria*, oppidum Saracenicum.
- RA- *CALATA YHERONIS*, aliter *Caltagion*: vulgè *Caltagione*, amplificatum oppidum à Rogerio ex spoliis Zoticæ urbis destructæ. Capta fuit à Genuensibus quondam appulsis Camarinam. Terræ motibus admodum obnoxia est.
- NEA *Aquila: Ochula*, vbi antiquitatis multa vestigia.
- MENÆ*, aliter *Menenon: Mineo*, urbs antiqua, & ei adiacens specus *Taphron* dictus, vbi vixisse Veneficam fabulantur indigenæ.
- Palica: Palica*, non procul à lacu *Naphthia*, deserta omnino, & mera rudera.
- PALICONIA: Paliconia*, recens oppidulum: dubitat Fazellus, vtrum originem habuerit à *Palicâ* destructâ.
- Franco-Fons: Francofonte*, recens oppidulum à fontibus

- nomen habet: Fazellus hîc suspicatur Hydriam Pto-
lemæi, ab his fontibus sic dictam.
- V A L-** **LICODIA:** *Licodia*, Saracenicum oppidum, caput Mar-
chionatus factum à Ferdinando Aragonio.
- BIZINIS:** *Vizini*, amplum oppidum licet recens; ex eo
oritur Dirillus Fl. ex utrâque montis parte.
- Cerratana:** *Ceretana*, hodie dicitur.
- L I S** **Buchirium:** *Buker*, oppidum Saracenicum in colle
modico.
- Buxema:** *Boxemi*, oppidum recens Comitatus caput.
- Palatiolum:** *Palazolo*, vbi nobile cœnobium Minorum
Nominis Iesu, aliter dictum *Acremons*.
- S. Lucia:** *S. Lucia*, vbi templum Sanctæ, à Rogerio con-
ditum.
- N E E-** **RAGUSA:** *Ragusa*, oppidum amplum, & diues in agro Ca-
marinensi.
- CLAROMONS:** *Chiara-Monti*, oppidum in arduis collibus
conditum à Manfredo Claromontano, olim dictum
Gulphis; vrbs satis illustris.
- T I-** **Yhomisum:** *Yhomisu*, Saracenicum oppidum celebra-
rimum ex Dianæ fonte apud veteres decantatissimo.
- Biscaris:** *Lubiscaris*, oppidulum.
- Grassuliatum:** *Grassuliato*.
- N Æ,** **MAZARENVM:** *Mazarino*, Comitatus.
- Petra Precia:** *Petra Preccia*, Marchionatus.
- Barra Franca:** *Barra Franca*, opus Matthæi Barrensis.
- Buterium:** *Butera*, vbi multa rudera: dubitat Fazellus
an hîc fuerit Hybla Minor.
- MOTYCA:** *Motyca*, amplissimum oppidum, Comitatus
caput, populo frequens, in valle profundâ situm, eius
ager tamen est lapidosus.
- la Vallée** **NEETVM:** *Neto*, *Nea* olim vel *Nex*, vnde huic valli
nomen inditum est.
- Castellucium:** *Castelluzzo*, arx olim munitissima.
- Fanum S. Ioan. Bidini:** *San-Ioan Bidini*.
- Renda arx:** *Renda*, vbi reliqua S. Ioannis ædes superest.
- Cassarus:** *Cassaro*, oppidum in valle profundissimâ plata-
nis luxuriante.

Terri-

Pantalica: *Pantalica*, vrbs. deserta, vbi ex speluncis Fazellus colligit fuisse Erbesum; Ερβειος enim speluncam sonat. Fit Pantalicae mentio in vitâ S. Sophiæ virginis.

toire de

Sortinum: *Sortino*, noui nominis oppidum, cuius aquæ mirabili artificio Syracusas deducebantur aliàs.

Climitis: *Climiti*, arx.

Noto.

Milillis: *Mililli*, recens oppidulum.

Curcuratium: *Curcuratio*, dirutum oppidum.

LEONTINI: *Lentini*, hodie vrbs rudera in tribus vallibus, totidémque collibus; lacus vicinus eam insalubrem reddit; quare incolæ translati in locum eminentiorem à Carolo-Cæsare dictum Carleontium. In eâ vrbe 7. Kal. Maij celebrantur nundinæ nobilissimæ. Ager eius vberimus, & vitibus egregiè confitus.

FLVII VALLIS NEPTINE.

IN

IARETTA: *Iaretta*, de quo suprâ.
Symethus: *Symetho*, de hoc vide etiam Antiquam.

IO-

S. Leonardi: *S. Leonardo*, ad Leontinos.

Porcarius: *Porcari*, olim Pantagias.

NIVM

S. Iuliani: *San-Iuliano*.

MA-

S. Marcellini: *San-Marcellino*.

Alpheus: *Alfeo*, olim Anapus.

Yhasibilis: *Yhasibli*.

RE.

Falconarus: *Falconara*.

Abisus: *Abiso*, olim Elorus.

IN

Sicilius: *Xicli*.

Manlus: *Manlo*.

Frafcularius: *Frafcularo*.

AFRI-

Camarina: *Camarano*, olim Hipparis, seu Camarina.

CVM

Dirillus: *Dirillo*, seu *Drillo*, olim Achates.

Manumusa: *Manumusa*, olim Vagedrusa.

MA-

Terræ Nouæ: *di Terra Noua*, olim Gelas.

Naufrias: *Naufria*.

RE.

Salsus: *Salso*, olim Himera Australis, recipiens *Petralia*.

- L A- { ENNENSIS: *Lago d'Enna*, medium, seu umbilicus Siciliæ.
 BENTRIVS: *Bentrio*, ad Leontinos vibem eorum veterem pestifero odore corrumpens.
- C V S. { Naphtias: *Naphtia*, olim Palicorum lacus.
 Camarinus: *di Camarana*, de quo in Veteri pluribus.
- MON- { HÆRÆORVM montium pars editissima: *Artesino*, malè
 T E S in Tabulis *Artesino*.
- V A L- S. MARCELLINI: *San-Marcellino*, olim Hyblæi montes,
 L I S dicti ab Hyblâ parvâ.
- N E E- CATALFANVS: *Monte Catalfano*, vbi indigenæ ostendunt
 T I reliquias magnæ vrbs, quam Trinacriam appellatam
 N Æ fuisse putant, sed ab eruditis irridentur.

N V M. 3. *Regio, vel Vallis Mazarana, Valli di Mazara.*

- L O- { TERMINI: *Termini*, olim Himera vrbs luculenta: vtrum
 autem sit Himera dubitant aliqui, & hanc volunt hodie dici *Sciacca*, sed vulgò reiiciuntur.
- C A Cephalæ: *Cefala*, arx Saracenicæ in rupe sita, ad cuius radices in profundâ valle Balnea sunt Aluminosa.
- M A- P A N O R M V S: *Palermo*, nunc credita primaria totius Siciliæ, quia in eâ residet Prorex, licet Messana de dignitate cum eâ disputet. Maxima certè est ciuitas huius Insulæ, & sedes olim Regum; sita est prope Fl. Formosam. Hodie Tetrapolis est, *Prima* dicitur *Superba*, olim Vrbs Vetus. *Secunda* Neapolis, hodie *Albagaria*. *Tertia* Papyretana, à Fl. Papyreto, qui hanc secat, olim Seralcadis, & Transmōtana nominata. *Quarta* denique *Thalicia*. Regitur à sex Iuratis, quibus superminet Prætor ex primariâ Siciliæ nobilitate electus. Portum habet luculentum mole superbâ, & castro munitum, palatium Regis & hortos amœnos, &c.
- Z A- Mondellum: *Mondello*.
- P O R T U S: *Porto*.
- R A- Elymæ rudera: *Elyma Rouinata*.
- N Æ CASTELLVM AD MARE GVLPHANVM, cognominatum: *Castel à Mar di Golfo*, frumenti nobile emporium, vrbs luculenta & diues.

A D

Scupellum: *Scupello*.Fanum S. Viti: *San-Vito*.

M A-

R E

DREPANVM: *Trapani*, vel *Trapano*, ciuitas & portus ad radicem Montis S. Iuliani. Portus hic capacissimus est, & grandiores naues tenere potest. Hodie vrbs munitissima est, & peninsula ei adiacens à Carolo Cæsare in Insulam & munitissimam Siciliæ arcem efformata est.

TYR-

R HE-

N VM.

L O-

C A

MARSALLA: *Marzalla*, olim *Lilybæum*, hodie aggeribus, & propugnaculis firmata.Boccum Promontorium: *Capo di Bocco*, olim *Lilybæum*, aliter *Capo di Marzalla*, in mare multum excurrens. De eo plura in Antiquâ.

M A-

TITI-

M A

Turris Sibyllina: *Torre Sibyllina*.MAZARA: *Mazara*, Episcopalis ciuitas, unde huic regioni nomen: inclyta sede Principum Saracenorum, mox etiam Rogerij Siciliæ Comitis commoratione.

M A-

Z A-

R A-

N Æ

Terra Pulicis: *Terra di pulice*, vel *di Pulici*, olim *Selinus*, vrbs in littore peruetusta.Sacca: *Xacca*, veteribus *Thermæ*, vt credit Fazellus.Heraclea: *Heraclia*, oppidulum & emporium sat lautum & diues.

VAL-

L IS

Siculiana: *Siculiano*, emporium & oppidum Saracenorum, vbi arcem quondam nobilem excitauit Fridericus Claromontanus.

A D

M A-

R E

AGRIGENTVM: *Gergenti*, egregiè munita & culta ad fluuium *Gergenti*. Distat iam à mari quatuor leucis; in colle sita est; Septentrionale eius latus castellum firmat, & ad vrbs tantum vnicus est aditus. Episcopo 25. oppida subdita sunt.

AFRI-

C A-

N VM.

Mons Clarus: *Monte Chiaro*.Leocata: *Locata*, ad radices montis *Gelæ* in Insulâ quam efficiunt aluci *Salfi* fluuij *Salfò*, & *Fiuminello*.

V R-

Calatafimis: *Calatafimi*, vrbs Saracenicæ.Barbara: *Barbara*, olim *Segesta* omnium iudicio.ALCAMVS: *Alcamo*, conditum oppidum ab *Alcamach* Saracenorum Præfecto, quod postea *Fridericus II.*

transtulit ad radices montis, cui antea affixum erat. Arcem eius disiecit Martinus Rex: nunc ditissimum est.

BES

MONS REGALIS: *Monreale*, ad montium radices vbi templum opere Musiuo pulcherrimum; ciuitas est Archiepiscopalis, à quâ duobus passuum millibus in Occidentem Hibernum est Abbatia S. Mariæ ab Alto fonte, seu *Parco* Ordinis Cisterciensis, quam Fredericus II. condidit & ditauit.

&

Græcorum oppidum: *Græcopoli*, à Græcis condita 1488. cùm fugiunt Turcarum tyrannidem.

M I-

Misilimenis: *Misilumeni*, vbi olim arx crecta à Manfredo Claromontano, postea ibidem vrbecula condita 1540. à Francisco Bosco.

Risalaïmis: *Risalaïmi*, arx Saracenicæ, vbi fons maximus, & origo fluuij Bahyaræ.

N O-

MARINÆVS: *Marineo*, ante 200. annos conditum oppidum à Francisco Bononiâ Panormitano; ex ea oriundus Marinæus ille qui Hispanicam illustrauit historiã.

CIMINNA: *Cimina*, noui nominis oppidum, sed vino suo celebratissimum.

R A

Biccarum: *Bicari*, Comitatus titulo insigne, vbi arx excitata à Manfredo Claromontano.

Margana: *Mergana*, arx à Teutonicis militibus, qui Monasterium Mansionis S. Trinitatis Panormi incolebant, inconsulto Rege excitata, sed à Ludouico Rege postea, acceptâ ab iis fide, confirmata.

L O-

Castrum Nouum: *Castro Nouo*, inter rupes situm honestum oppidum.

C A

Camarata: *Camaranta*, ingens oppidum ad radices montis, Comitatus titulo clarum.

Musumellis: *Musumelli*, hoc est mons Mellis, à monte cui insidet, aliter Manfreda dicta à Manfredo Claromontano conditore, vt docet inscriptio ad portam.

VAL-

Sutera: *Sutera*, malè in tabulis *Gutera*, ad radices prædicti montis.

Grutis: *Gruti*, oppidulum sic dictum à speluncis quas Siculi *Grutas* vocant, vnde putat Fazellus esse Herbesum Polybij.

- Rayal-mutum: *Rechalmuto*, oppidum Saracenicum vbi arcem excitauit Fridericus Claromontanus.
- NARVS: *Naro*, hodie nobile oppidum conditum olim à Saracenis.
- LIS- Calatanixeta: *Calatanixeta*, corruptè in tabulis *Calatanixata*, Saracenicum opus.
- Fauara: *Fauara*, oppidulum & arx à Friderico Claromontano.
- Raphadalis: *Raphadali*, olim Casa Saracenicæ, facta oppidum superiore sæculo.
- BIVONA: *biuona*, sub altis rupibus nouum oppidum: in eius agro est auri fodina diues, & fons oleo scatens; adiacet Monti Rosarum.
- MA- Palatium Hadriani: *Palazzuolo*, Græcorum oppidum.
- Prizis: *Prinzis*, Saracenicum oppidum in colle.
- CORILIONIS: *Corilione*, honestum oppidum & diues; Longobardorum Colonia tempore Friderici I. Cæsaris & Siciliæ Regis: quare indigenæ etiamnum vtuntur Longobardico sermone. Venerant ex Longobardiâ attriti calamitatibus bellorum. Anno 1536. terræ motu ex parte concidit.
- Z A- Catalabuzamara: *Catalabuzamar*, olim Saracenorum oppidum, cuius tantum rudera visuntur in monte *Buzamar*.
- IATVM: *Iato*; Iterum olim, in editissimo monte, & vndique prærupto situm, ad quem vnus aditus; hic diu resistere Friderico I. Saraceni, & capti ab eo Nuceriam in Regnum Neapolitanum relegati sunt.
- RA- Calatrasis: *Calatrasis*, arx & oppidum Saracenicum. Ad hoc inuentum est cadauer gigantis anno 1550. de quo vide Fazellum.
- ENTEELLA: *Entella*, vrbs vetustissima in monte cognomine, vrbs iam frumento diues; eius incolæ parem cum latentibus sub Frid. I. experti sunt conditionem.
- NÆ Clausa: *Clusa*, an. 1320. condita vrbeccula, & sic dicta, quòd hic ager clausus, quo equi continebantur in pascuis.
- Iuliana: *Iuliana*, oppidum in sublimi rupe, quod nobilius.

- lius reddidit Fridericus II. in eius agro fodinæ ferri, argenti, & porphyretici lapidis.
- Villa Franca: *Villa-Franca*, oppidum vino celebratum, conditum an. 1499.
- de la Caltabellota: *Caltabellota*, malè in tabulis *Calatabellota*, Saracenicum oppidum Comitatus caput.
- TRIOCALA: hodie *S. Maria di Monte Virgine*, vbi quoque ædes magnifica S. Georgio sacra à Rogerio Normanno Siciliæ Comite ædificata, qui hîc Saracenos ingenti prælio cecidit: vrbis tantum visuntur vestigia.
- Sambuca: *Sambuca*, oppidum Saracenorum, olim dictum *Casale Zabuth*.
- de Ma- Gibellina: *Gibellina*, vbi arx à Manfredo Claromontano excitata superest.
- Castrum Veteranum: *Castro Veterano*, titulo Comitatus illustratum.
- zara. SALEMIS: *Salemi*, oppidum honestum, irriguum, & domesticarum arborum copiâ celebre: quare à Saracenis dictus est *locus deliciarum*, id enim eorum linguâ *Salem* sonat: nisi recurrere malis ad Semelitanos populos, quorum Plinius meminit in eo tractu.
- MON- S. IULIANI: *San-Juliano*, olim Eryx, quibusdam malè *Trapani*, ob urbem ei impositam *Trapani del monte*. Fertilissimus est, & amœnissimus.
- TES PEREGRINVS: *Monte Pelegriano*, ad Panormum olim Erecta, de quo in Antiquâ pluribus.
- VAL- MUSMELLIS, & MONS MELLIS: *Musumelli*, cui infidet vrbis cognominis.
- LIS MONS ROSARVM: *Monti di Rosi*, prope Bivonam urbem, herbis medicis confitus, quas magni faciunt Pharmacopolæ.
- MA- BVZAMARVS: *Buzamar*, altissimus & famosissimus, cui olim impositum oppidum, de quo suprâ.
- Z A- BONIFATVS: *Bonifati*, in cuius vertice olim Alcamum oppidum, nunc ad eius radices translatum.
- RA ENTELLA: *Entello*, cui infidet vrbis cognominis.
- NÆ. GELAS: *Gela*, inter duo ostia Fl. Saliti in Insulâ situs.

Parall. Geogy. Tom. II.

MMMmm